

Tommi Kinnunen

Waar vier wegen samenkomen

Vertaald door Sophie Kuiper

2015 Prometheus Amsterdam

Voor het huis met de kamers waarin vele verhalen wonen

FILI
FINNISH LITERATURE EXCHANGE

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een bijdrage van Finnish Literature Exchange.

De vertaalster ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Oorspronkelijke titel *Neljättienristeys*

© 2014 Tommi Kinnunen

© 2015 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Sophie Kuiper

Omslagontwerp Bart van den Tooren

Foto omslag Benjamin Harte/Arcangel

Foto p. 6-7 Eino Kinnunen

Foto auteur wsoy Kristian Tervo

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 2798 5

Bewandelde wegen

1996 | Het ziekenhuis 11

MARIA

1895 | Vuurdoopsteeg. Als je doet waartoe je jezelf niet
in staat achtte 17

1904 | Herbergweg. De reis en de terugreis 31

1925 | Trappenpad. De immer groeiende woning 42

1933 | Gezinsweg. Onmisbare en overbodige mensen 50

1936 | Woudweg. Op weg terug na een geboorte 57

1944 | Vrachtweg. De zinloosheid van alle bezit 64

1953 | Karrenweg. Gewijzigde verhoudingen 75

1955 | Kermissteeg. Het vuur laait een laatste keer op 83

LAHJA

1911 | Parelvisserweg. Op de puinhopen van de brand 92

1931 | Vuursteeg. Wat de rook vertelt 98

1938 | Klemweg. Tot in het derde en vierde geslacht 106

1946 | Keetsteeg. In te kleine kamers 116

1950 | Dwarsboomweg. Verre en nabije zaken 125

1957 | Depotweg. Geleende woorden 131

1959 | Weduweweg. Twee rouwenden 136

1967 | Kerkweg. Er is altijd een verband 145

1977 | Fuikweg. Het verdrijven van eenzaamheid 155

KAARINA

1964 Nieuwehuizerweg. Aangekoekt vuil	164
1966 Kwistpad. Oud en nieuw zij aan zij	169
1967 Viskaarweg. Het verhaal van een gevangene	177
1969 Bouwlustpad. Weg met het overbodige	185
1971 Melkpad. Soms smaakt het niet	193
1973 Centrumsteeg. Sommige banden worden vergeten	201
1977 Hotelsteeg. Beide partijen trekken de grens	206
1980 Lastweg. Als je even stilstaat is de wereld anders	215
1996 Schuringsweg. Een soort glimlach	219

ONNI

1930 Baltspad. Wanneer herinneringen ontstaan	226
1934 Roetsjweg. Als je alles hebt wat je begeert	235
1943 Infanterieweg. Verbonden door ervaringen	241
1946 Boorstraat. Een nieuw ritme wordt gevonden	249
1950 Knapenweg. De band die verbroken werd	260
1952 Valstrikpad. Scheiden is zwaar	269
1953 Ijsbeerweg. Dingen die een naam hebben	276
1954 Pleziersteeg. Een eigen plek	281
1955 Offerkaarsweg. De gemene deler valt weg	288
1957 Machineweg. Jonge aanplant is kwetsbaar	296
1959 Ouluweg. Het einde van de reis is in zicht	301
1996 De zolder	313

HOU JE GEDEISD.

(Niets van aantrekken, niets laten blijken, niet reageren.)

Het ziekenhuis • 1996

De pijn rolt aan als een golf. Hij grijpt me vast en trekt me mee. De oplossing die uit het infuus mijn ader in vloeit verhult het leed en de ellende. Het lichaam voelt de verscheurende steken, ik niet.

In de ziekenhuiskamer houdt Johannes mijn ene, Kaarina mijn andere hand vast. Veertig jaar heb ik met die vrouw in één huis gewoond, maar nog altijd tutoyeer ik haar niet.

*Ik zie het weer voor me, ook al was ik er destijds niet bij.
De ramen op de bovenverdieping vliegen open. Een hoofd en
ontbloot bovenlijf worden naar buiten gestoken. Ogen kijken
schichtig opzij, dan omlaag. Schatten de diepte van de val in.*

Ik zie mijn benen kronkelen onder de deken, maar voel ze niet. Johannes probeert iets te zeggen, maar maakt zijn zin niet af. Ik kan het niet opbrengen te luisteren. Hij klapt zijn mond net zo dicht als Onni. Net als zijn vader.

Ademen gaat zwaar. Ik wil dit niet nog eens zien.

*De vluchtende man trekt zich terug de kamer in, grijpt zijn
hemd. Gooit dat en zijn schoenen uit het raam.
Er wordt op de deur gebonsd. Degene die in de kamer achter-
blijft zit als verlamd op de rand van het bed. Zo meteen moet
bij de deur opendoen, anders breken ze hem open.*

Het was een goede man, die Onni. Dronk niet en sloeg ook niet. Had in de oorlog zijn tong niet verloren, zweette zijn bed niet nat. Vocht in zijn slaap niet nogmaals de slagen bij Kes-ten'ga en de Svir uit. Van alles ondernam hij na de oorlog. Toen de nieuwe huizen eenmaal stonden, begon hij meubels te maken waarmee hij de lege kamers van de mensen vulde. En toen in iedere kamer een tafel en een bed en een kast stond, begon hij netten te knopen.

Hij zorgde goed voor de kinderen. En hij hield van hen, ook van Helena. Was altijd met hen aan het spelen.

Er verschijnt een been op de vensterbank, dan nog een. De man draait zich om, pakt de vensterbank vast en laat zich zakken. Even zwaaien zijn benen gestrekt heen en weer. Ik weet dat hij probeert oogcontact te krijgen met degene op het bed, zijn hand probeert uit te steken ter afscheid of misschien als bede om hulp. Hij laat het kozijn los en trekt zijn benen half op in afwachting van de naderende grond.

En hij bouwde een huis, groter en mooier dan alle andere. Een goede man was het. Maar niet voor mij. Niet voor mij. Eens per maand nam hij de bus naar Oulu. Eerst moest hij zogenaamd cirkelzaagbladen bestellen en esdoornhout voor de stoelen halen omdat hier geen essen groeien, toen waren de redenen op. Ik had het meteen al door, maar ik kon het niet geloven. Ik wilde hem voor mij alleen.

Een sneeuwbank dempt de klap. De gevallen man rolt boven op een rozenstruik. De poedersneeuw kleeft aan zijn blote, bezwete rug.

De man staat op. Hij raapt in de sneeuw zijn schoenen en hemd bij elkaar. Blijft even staan om zijn rechterschoen aan te trekken, dan zijn linkerschoen.

Boven gaat de deur open en dringen onbekende mannen de kamer binnen. Een van hen rent naar het raam en ziet hem. Hij gebaart de anderen te komen en wijst naar de voortvluchtige.

Toen Onni de laatste keer naar Oulu ging, wist ik dat hij niet meer terug zou komen.

Toen de politie belde en vertelde dat hij was gevonden in Raksila, was ik alleen maar verbaasd dat hij niet die mauser had gebruikt die hij twaalf jaar verborgen had gehouden onder de trap van het buitentoilet.

Johannes maakt een beweging. Ik doe één oog dicht en focus met het andere. Ik zie hoe mijn duimen een blauwe plek in zijn en Kaarina's hand drukken. Ik maak mijn hand los uit die van Johannes om zijn huid niet stuk te knijpen. Die van Kaarina houd ik vast.

De sneeuw reikt tot aan zijn knieën. Hij wurmt zich in zijn bemd. De ene mouw is bij het uittrekken binnenstebuiten gekeerd. Bij het bek probeert hij te beslissen welke kant hij op zal gaan. Hij stormt naar links, hoewel hij weet dat dat niet beter is dan naar rechts. 'Rennen,' roep ik, maar ik weet dat hij het niet hoort. Dat niet kan en niet wil. Ook al ben ik niet dezelfde als toen.

Pure, heldere pijn straalt langzaam kloppend uit van achter mijn oog, uit die ziektehaard die ik niet meer wilde laten wegsnijden. De pijn verdrijft de onaangename beelden. Als golven van warmte trekt hij door me heen en op het ritme ervan laat ik mijn lichaam verstijven en verslappen. In die wiegende beweging lost de ziekenhuismuur op en daarachter bevindt zich een zomer uit mijn jeugd. Ik dobber in de ijskoude rivier en de stroming zwiept mijn dikke haar over de zanderige bodem. Moeder wast bebloede schorten schoon aan de oever. Ze steekt

haar nek uit terwijl ze mij zoekt met haar blik. Ik heb me verstopt achter een wilgentak, maar moeder ziet me en lacht.

‘Lahja, kom eens de was uitspoelen als je uitgezwommen bent.’

En er wordt niet meer gevluht, ik moet ook lachen en houd me vast aan de tak die tot in het water reikt terwijl de wilg zonnevlekjes tevoorschijn zeeft op het wateroppervlak.

Ik ben mama’s kleine meid. Vóór de oorlogen. Vóór Onni.

Moeder en de rivier en de wilg vervagen achter witte muurtegels. De zon verbleekt tot een tl-lamp. Ik voel dat hij dichtbij is. Eindelijk.

De rennende man voelt zijn eigen hartslag, zijn eigen ademhaling, zijn eigen stappen. Hij durft niet te kijken hoe groot zijn voorsprong is.

Kaarina heeft mijn rechterhand losgelaten en zit bij het raam.

Ik zie zijn ogen, ze zijn als die van een op hol geslagen paard, als die van een stier die slachtbloed heeft geroken. De voortvluchtige rent weg van de slachtbank, ook al weet hij niet waarheen. Als hij maar niet gepakt wordt.

Kaarina staart naar me.

Waar gaat hij heen? Hij is steeds verder weg. Ik zie hem niet meer!

Mijn andere hand wordt nog altijd vastgehouden. Dat moet Johannes zijn. Ik probeer mijn hoofd te draaien, maar dat lukt niet. De pijn rent over mijn rug. Ik schreeuw, maar voel mijn lippen niet bewegen.

‘Niet wegrennen!’

Kaarina zegt iets. Ze spreekt onduidelijk. Ik krom mijn rug en mijn lichaam spant zich als een boog. Ik schreeuw en wens dat Onni ondanks alle jaren afstand tussen ons mijn stem hoort.

‘Kom bij me terug!’

Kaarina geeft antwoord, maar ik hoor niet wat ze zegt.

Ik wou dat hij terugkwam.

De deur naar de gang gaat open en Johannes komt binnen. Kaarina staat op en zegt iets tegen hem. Johannes holt naar het voeteneind. Kaarina haast zich de kamer uit. Ik blaas uit en laat mijn lichaam weer op bed zakken.

De greep om mijn hand wordt strakker. Ik wil zien wie het is. De spieren in mijn hals gehoorzamen niet, maar ik probeer mijn ogen naar links te draaien en iets te onderscheiden. Met mijn ene oog zie ik het. Het is Onni. Bezweet en buiten adem. Zijn hand voelt heet aan in de mijne.

‘Vergeef je me?’ vraag ik hem, en hij geeft een kort knikje. Dan kijkt hij me recht in de ogen.

Het is nog steeds een knappe man.